

Dragør Kommune
Børnehaven Sansehuset

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 3-6 ÅR

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier	4
1.3 Pædagogiske principper	5
1.4 Læringsforståelse	5
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	7
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	7
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	7
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	8
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	8
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	8
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	9
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	10
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	10
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER	10
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	11
3.4 METODER TIL EVALUERING	11
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS	11
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	13
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	13
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	14
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	15
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	16
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER	17
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	18
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE	20
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	20
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	20
6 AFSLUTNING	21

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

I Dragør Kommune udarbejder hver daginstitution hvert andet år en pædagogisk læreplan. Det er Dagtilbudsloven, som danner den lovmæssige ramme for læreplanen, og alle medarbejdere skal i samarbejde med forældrene være med til at formulere planen.

Formålet med den pædagogiske læreplan er at styrke den faglige udvikling i det enkelte dagtilbud og synliggøre bredden i det pædagogiske arbejde.

De pædagogiske læreplaner i Dragør Kommune tager afsæt i kommunens fælles værdier på børneområdet. Disse værdier kommer til udtryk i kommunens Børne- og Ungepolitik samt Inklusionspolitik, og udgør tilsammen det fundament, som vi står på, når vi arbejder med de pædagogiske læreplaner i dagplejen, vuggestuen og børnehaven.

De to første kapitler i denne læreplan skitserer kommunens fælles værdier og børnesyn. Herefter beskriver vi, hvordan vi i vores institution arbejder med vores læreplan og de seks læreplanstemaer:

- Alsidig og personlig udvikling
- Sociale kompetencer
- Sproglige kompetencer
- Krop og bevægelse
- Natur og naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer og værdier

Dagtilbuddets indledning

Vi opfatter vores Børnehave som Barndommens gade. Det er her børnene lærer, at være menneske blandt mennesker.

I vores læreplan forsøger vi, at sammenkæde den Profil vi har som Sansehus med de seks læreplanstemaer. Vi har med glæde opdaget, at dette godt kan lade sig gøre og endda giver rigtig meget mening. Vi oplever ofte, at sansearbejdet understøtter læring, men også at de seks læreplanstemaer på mange måder kan kædes sammen med arbejdet både med de tre primærsanser, og sanserne i øvrigt.

Læreplanen er til dels, en del af vores gamle læreplan, nu revidereret og tilpasset vores nyeste viden. Den er blevet til med hjælp og input fra personale og forældrebestyrelse.

Illustration 1

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

I Dragør Kommune arbejder vi ud fra et børnesyn med barnet i centrum. Børn skal have lov til at være børn. Børn skal lære og børn skal lege. Vi møder børnene dér, hvor de er med respekt for det enkelte barns ressourcer og behov.

Alle børn skal have adgang til positive fællesskaber, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring. Vi arbejder med rummelige fællesskaber, hvor der er plads til forskelligheder og særlige behov.

I Dragør Kommune prioriterer vi tidlig indsats højt. Vi arbejder med forebyggende indsatser, og ser børnenes forældre og netværk som centrale medspillere. Vi har fokus på sammenhæng og helhed, og samarbejder på tværs af hele børneområdet, for at sikre kontinuitet i børnenes hverdag og liv.

I kommunens Børne- og Ungepolitik og Inklusionspolitik kan du læse mere om Dragør Kommunes værdier og børnesyn. Begge politikker er tilgængelige på kommunens hjemmeside.

Dagtilbuddets værdier

I Børnehaven Sansehuset er værdier som nærvær, forudsigelighed, gensidig respekt og, at vi viser børnene, at vi kan lide dem kernen i vores arbejde.

Vi har fokus på, at hverdagen er forudsigelig og genkendelig for børnene.

Personalet er meget engageret i at udvikle børnenes sociale kompetencer, lære dem at håndtere konflikter og får øget deres selvværd og tro på, at de kan en masse ting selv.

Glæde og humor, omsorg og kram er vigtige ord i vores arbejde.

Derudover er vi en profilinstitution, som arbejder med et særligt fokus på børns kropsbevidsthed, heri blandt sanseintegration. Dette er essensen af vores arbejde, det der danner grundlaget for alt andet pædagogisk arbejde og det, der gør os til en anderledes institution.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Alle børn er kompetente, aktive individer, der besidder særlige ressourcer og udviklingspotentialer.
2. Princip: Vi skaber børnemiljøer med plads til forskelligheder og mangfoldige fællesskaber, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring.
3. Princip: Børn har krav på en tryk opvækst, og krav på at blive mødt af kompetente og nærværende voksne.
4. Princip: Det er et fælles ansvar at skabe sammenhæng og helhed i børnenes liv.

Dagtilbuddets pædagogiske principper

1. Princip: At indtænke det enkelte barns sansemæssige udvikling i en aktivitet
2. Princip: At børnene oplever små sejre og glæde ved de aktiviteter vi laver
3. Princip: At aktiviteterne er planlagt så de stimulerer børnenes læring og nysgerrighed
4. Princip: At alle børn kan være med på forskellige niveauer også dem med særlige behov.
5. Princip: Inddeling i mindre grupper med mere nærvær og anerkendende dialog
6. Princip: Indrage børnene i hverdagens rutiner, så de gradvist bliver mere og mere selvhjulpne
7. Princip: Læring gennem leg
8. Princip: At inddrage legepladsen i aktiviteterne

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

I Dragør Kommune ser vi barnet som et aktivt lærende individ, der besidder særlige ressourcer og udviklingspotentialer. Vi fremmer børnenes læring og tilegnelse af kompetencer på en måde, som understøtter det enkelte barns alsidige og personlige udvikling.

I vores optik er et hvert barn unikt, og har derfor forskellige læringsbehov. Det betyder, at børnene skal mødes af voksne, som tager udgangspunkt i det enkelte barn.

Vi tror på, at børn lærer på forskellige måder, og at læring er afhængig af den sammenhæng, som børnene indgår i. Noget læring opstår spontant i leg og andre gange gennem voksenstyrede aktiviteter.

De voksne rundt om barnet skal være opmærksomme på, hvor og hvornår læring finder sted, og skal tænke læring ind i planlægningen og evalueringen af deres pædagogiske arbejde.

Dagtilbuddets læringsforståelse

I Børnehaven Sansehuset vægter vi børnenes leg højt. Vi har en vekselvirkning mellem voksenstyrede aktiviteter og børnenes egne igangsatte lege. Vi er bevidste om, at også i børnenes leg, kan de voksne spille en vigtig læringsmæssig rolle i forhold til at støtte i løsning af konflikter, rollefordeling, og styrke børnenes legekompeterencer.

Vi arbejder med en fast struktur, der sikrer at vi får planlagt og gennemført en lang række aktiviteter både på tværs og på stuerne. Aktiviteterne bliver gentaget med jævne mellemrum, så børnene oplever genkendelighedens glæde. Dette oplever vi styrker børnenes læring og udvikling både kognitivt og motorisk.

Personalet skiftes til at planlægge aktiviteterne. Personalet oplever et stort engagement i disse aktiviteter og et godt flow i huset.

Vi mener ro og forudsigelighed er et vigtigt parameter for, at børnene kan lære og, at vi kan inkludere de børn, der er særligt udfordrede.

Vi bruger også pictogrammer i kommunikationen med børnene for at øge deres forståelse, og engagemenet i aktiviteterne.

Illustration 2

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål

I 2004 blev det politisk bestemt, at alle daginstitutioner i Danmark skal udarbejde en pædagogisk læreplan, der behandler følgende seks temaer:

- Alsidig og personlig udvikling
- Sociale kompetencer
- Sproglige kompetencer
- Krop og bevægelse
- Natur og naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer og værdier

Efterfølgende er det hver enkelt daginstitutionens opgave at fortolke og integrere temaerne i deres pædagogiske praksis.

Dagtilbuddets overordnede læringsmål

For at nå hele vejen rundt om alle 6 Læreplanstemaer, vil vi med udgangspunkt i et årshjul, arbejde mere fokuseret og koncentreret med et tema af gangen i ca. 2 måneder.

Læreplanstemaerne indgår i et projekt, der efter projektets afslutning bliver evalueret ud fra bla en SMTTE model (der bliver lavet fra start), samt dokumenteret ved foto, fortællinger mm..

Efter, hvert projekt inviteres alle forældre til en eftermiddagscafé-snak om de sidste 2 mdr` s projekt.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte læringsmål for børn med særlige behov

I Dragør Kommune arbejder vi med de samme læringsmål for hele børnegruppen. I vores optik er alle børn særlige, og skal derfor også behandles særligt. Ethvert barn kan komme i en situation, hvor det befinder sig i en udsat position og hvor der er behov for øget opmærksomhed.

I Dragør Kommune arbejder vi på at skabe de mest optimale udviklingsmuligheder for alle børn, med udgangspunkt i det enkelte barns ressourcer og behov.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov

Da projekterne med de enkelte læreplanstemaer varer i 2 måneder, vil det for alle børn give en genkendelighed, forudsigelighed og en kontinuerlighed, som vi generelt oplever er med til at skabe en tryghed, som giver en bedre mulighed for deltagelse, for alle børn.

Vi er endvidere opmærksomme på, hvilke børn, der har brug for en ekstra hånd, hjælp og guidning i forhold til de specifikke aktiviteter.

Da vi også har erfaring for, hvor vigtigt det er for børn at blive forberedt på de mange forskellige skift/overgange, der sker på en dag, vil bla. Pictogrammer, og vores samlinger være en del af forberedelsen i forhold til, at give børnene et overblik over, hvad der nu skal ske.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

Vi tilstræber at arbejde med børnene i mindre grupper, der sikrer at vi som voksne når rundt om det enkelte barn, og får opbygget forskellige fællesskaber for børnene.

Der er en bred accept af, at børn er forskellige og skal behandles forskelligt for at være lige blandt de voksne, dette går videre til børnene og vi oplever børn, der hjælper, støtter, forstår og inkluderer hinanden i stor udtrækning.

Aktiviteterne er planlagt således, at børnene har mulighed for at se på og mærke efter, hvor langt de tør være med og på hvilket niveau. Vi giver små skub og opmuntringer for at få børnene til at prøve aktiviteterne af.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte sprogindsats

I Dragør Kommune arbejder vi målrettet med udviklingen af den sprogpædagogiske praksis. Alle 3-årige børn sprogscreenes, og vi tilbyder støttepædagoger med sprogfaglig viden. De sprogfaglige støttepædagoger har til opgave at understøtte sprogarbejdet i daginstitutionerne.

Dagtilbuddets sprogindsats

Vi har forskellige fokus uger i løbet af året, hvor sprogindsatsen jævnlige er omdrejningspunktet. Vi har dialogisk læsning, samling med sprog i fokus og historiefortælling om eftermiddagen.

Børn med behov for en særlig sproglig indsats laver vi et særskilt forløb med.

Der er personale, der har ansvar for sprogscreeningerne af børnene.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange og sammenhæng

Overgangen fra børnehave til SFO og skole skal af børn og forældre opleves som tryk, glidende og sammenhængende. Vi arbejder med en fælles drejebog på tværs af dagtilbud, SFO og skole samt 'Den Røde Tråd' som er en strategi for samarbejdet om børnenes overgange.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng

Der arbejdes på tværs, og med overgangene via en fælles drejebog, som både bruges i forhold til, hvornår der skal iværksættes eksempelvis overleveringssamtaler, skoleindskrivning, SFO besøg, netværksmøder mm..

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter i arbejdet med overgange og sammenhæng

Vuggestue og dagpleje besøger børnehaven før barnet skifter og børnehaven besøger Sfo og skole før barnet skal videre i skole.

Vi har en storebørnsgruppe, der op til børnene starter i skole arbejde målrettet med skoleparathed bla v.hj.a projekter.

Vi taler om og sender tegninger til den gamle institution, hvis barnet har skiftet institution og anderkender og tager hånd om savnet, der kan være i forbindelse med et skift.

Vi sender velkomst breve ud til kommende børn med navne på de voksne og hvilken stue børnene skal gå på.

Vi opmuntrer nye forældre til at komme rigtig meget på besøg med deres barn, så de oplever genkendelighed ved børnehavestart.

Der er en fast voksen, der kører barnet ind, når de starter.

Illustration 3

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Sansehuset er normeret til 65 børn aldersintegreret på tre stuer.

Vi kører børn ind hele året, så det varierer, hvor mange børn der er i huset, i løbet af året.

Børnegruppen er meget forskellig med meget ressourcestærke børn, børn fra store familier til socialt udfordrede børn og flygtningebørn.

Vi har Pt mange store børn, der skal i skole i 2017 og en lille mellemgruppe, samt 20 børn i småbørnsgruppen.

Der er en kraftig overvægt af piger.

Vi har både børn med sociale udfordringer, børn med diagnoser, børn der ikke taler dansk, flygtningebørn samt sansesensitive børn.

Personalet er meget blandet med folk både i tyverne, trediverne, fyrrerne og halvtredserne. Der er tre mænd og syv kvinder.

Vi er alle fra lokalområdet Dragør/Tårnby/København

Vi har to børn med støttetimer.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Følgende viser den forventede procentvise fordeling på de 6 læreplanstemaer, som er angivet i den pædagogiske læreplan:

	Fordeling i %
Alsidig personlig udvikling	20,0
Sociale kompetencer	20,0
Sproglig udvikling	20,0
Krop og bevægelse	25,0
Naturen og naturfænomener	10,0
Kulturelle udtryksformer og værdier	5,0

Kommentar:

Børnehavens grundværdier bygger på arbejdet med børns kropsbevidsthed og arbejdet med de tre primærsanser, som er en del af børns motoriske udvikling.

Dertil kommer, at de sociale kompetencer og den alsidige personlige udvikling i høj grad skal og vil blive dannet i børnehavens årene, og derfor er nødt til at blive prioriteret højt for, at børnene er i stand til at deltage i og indgå i grupper, der arbejder målrettet med læring og dermed blive skoleklar.

Dernæst kommer det målrettede arbejde med sprog, der skal styrke børnenes sprog mest muligt før skolen. Dog skal det nævnes, at især sprogarbejdet kan kædes sammen med flere af de andre læreplanstemaer, samt at Krop og Bevægelse og Natur og Naturfænomener også ofte kædes sammen. Det skal dertil siges, at de Kulturelle udtryksformer er en stor del af vores andre læreplanstemaer.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Iagttagelser/observationer
- Smittemodel

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- SMTTE
- Læringshistorier
- Brugertilfredshedsundersøgelser

3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Vi vil ved personalemøder gennemgå vores dokumentations materiale og derigennem evaluere vores projekter.

Evalueringen vil føre til justeringer i vores årsplan, vores ugeplaner og måder/metoder vi gennemfører vores projekter på. Gennem pædagogiske debatter og fælles refleksioner vil vi kvalificere vores arbejde med læreplanerne.

Illustration 4

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

At give børnene indsigt og forståelse af almen dannelse og hensyn til hinanden og fællesskabet. At lære barnet at tage ansvar for sine ting, give det en forståelse af barnets egen indflydelse og påvirkning af omgivelser og mennesker. At gøre barnet selvhjulpent og robust i forhold til at skulle videre ud i en verden, hvor det kan være svært at navigere rundt. At kunne vente på sin tur, vente i kø, række hånden op, hvis det vil sige noget i samling og ikke afbryde, samt holde ud at være i ulyst. Barnets selvværd og selvtillid skal styrkes, således, at det kan og tror på sin egen evne til at tage del i og påvirke livet og, hverdagen omkring det.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene skal kunne være i stand til at forstå det menneskelige samspil, tolkning og reaktion på hinanden, og kunne indgå i en almindelig hverdag i børnehave og skole på lige fod med andre. At børnene lærer at håndtere de overgange og skift, der er i dagligdagen. De skal være selvhjulpne i en grad, der gør dem i stand til at træffe aldersvarende beslutninger og klare helt almindelige dagligdags ting som at tage tøj på, spise, gå på tur, bære sine egne ting, indgå kompromis med andre og vide, at man ikke skal diskutere alting med alle.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene tager initiativ til aktivt at deltage i de pædagogiske rutiner.
2. Tegn: At børnenes selvbevidsthed og selvtillid styrkes, og de oplever sig selv som kompetente og gode nok.
3. Tegn: At barnet forstår at markere sine grænser og løse konflikter på en konstruktiv måde.
4. Tegn: At barnet kan kontrollere følelser som skuffelse, vrede, ked af det og være i ulyst.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi har fast samling hver formiddag kl 9.00
2. Tiltag: Vi bruger god tid på at lære børnene alt fra at vaske hænder og tage tøj på, til at kontrollere vrede og gråd.
3. Tiltag: Vi bruger bøger og spil, der afspejler børnenes virkelighed.
4. Tiltag: Vi har introduceret mobbekufferten som et redskab til, at børnene kan forstå hinandens grænser og signaler.
5. Tiltag: Vi laver en ekstra indsats for de børn, der er meget grænseløse og har svært ved at finde ro

6. Tiltag: Vi holder afslapning og yoga for at hjælpe børnene med at mærke og finde ro i sig selv.
7. Tiltag: Vi arbejder med de tre primærsanser, som også influerer positivt på den kognitive udvikling.

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

De sociale kompetencer er forudsætningen for at være sammen med andre mennesker.

Børn i dag bruger en stor del af deres liv i tvungne sociale fællesskaber.

Børn med ringe sociale kompetencer har svært ved at forstå andres signaler, de ryger ud af legene, har svært ved at være med i fælles aktiviteter og vente på deres tur.

For os er det alfa og omega, at børnene har en stor samhørighedsfølelse, og forstår vilkårene for det menneskelige samspil.

Vores fokus på de sociale kompetencer er med i alle vores aktiviteter, der er nødt til at være en kontinuerlig opmærksomhed.

Vi oplever, at børn i stigende grad er meget selvoptagede og har svært ved at give plads til andre, så det er et vilkår for, at alle de andre fokus områder kan lykkes, at der bliver arbejdet med de sociale kompetencer.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Vi ønsker som sagt, at børnene skal blive i stand til at aflæse hinandens mimik og kropssprog, forstå de sociale spilleregler, indgå i ramme-, regel- og rollelege og forstå, at de ikke altid selv er i fokus eller skal være på.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Når børnene løser konflikter selv.
2. Tegn: Når børnene formår at vente på deres tur
3. Tegn: Når børnene viser omsorg og respekt for hinanden
4. Tegn: Når børnene aktivt og på eget initiativ er med til at hjælpe hinanden med konflikter mm.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med social kompetence angivet:

1. Tiltag: Vi bruger meget tid på at lære børnene at løse konflikter
2. Tiltag: Sætter ord på børnenes følelser overfor hinanden
3. Tiltag: Får børnene til selv overfor hinanden at beskrive deres følelser og behov.
4. Tiltag: Arbejder med at vente på tur og behovsudsættelse.

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Da det er blevet belyst, at en tidlig indsats iforhold til sprog kan gøre en kæmpe forskel i barnets sproglige udvikling, er fokus på arbejdet med dette område øget.

I børnehaven Sansehuset er det sproglige arbejde en del af næsten alt, hvad vi laver.

Vi er opmærksomme på at sætte mange ord på alt, hvad der sker i institutionen, vi bruger bevidst fem turs tagninger hver dag, og vi bruger spil, sang og historier til at stimulere børnenes sprog. Udfra sprogtest og i samarbejde med vores talekonsulent, laver vi handleplaner for de børn, der skal have en ekstra indsats.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Målet er, at børn skal have en så fyldestgørende sproglig stimulering som muligt og, at børnenes sprog og sprogforståelse er aldersvarende ved skolestart

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Aldersvarende sproglig udvikling
2. Tegn: Evnen til at kommunikere forståeligt og løse konflikter verbalt.
3. Tegn: Flere børn synger og rimer
4. Tegn: Flere børn siger noget i samling og ved frokostbordet.
5. Tegn: Børnene kan svare aldersvarende på spørgsmål fra voksne.
6. Tegn: En vis sproglig sikkerhed
7. Tegn: Børnene kommunikerer aldersvarende i leg.
8. Tegn: Børnene viser interesse i at skrive deres navne og bogstaver.
9. Tegn: Fremmedsprogede børn lærer at tale dansk.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi er meget opmærksomme på at bruge de ti understøttende sprogstrategier.
2. Tiltag: Vi synger og analyserer sange med børnene, så sangens mening folder sig ud for barnet.
3. Tiltag: Vi bruger pictogrammer og billeder for at understrege meningen med ordene.
4. Tiltag: Vi har særlige spil til sproglig stimulering.
5. Tiltag: Vi har særlige figurer til historiefortælling.
6. Tiltag: Vi sprogtester alle tre årige.

7. Tiltag: Hvis vi skønner det er nødvendigt, tester vi også de fem-årige.
8. Tiltag: Vi bruger Dialogisk læsning.

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Krop og bevægelse fylder meget i Børnehaven Sansehuset, da det er en del af vores profil. Vi har screening af børnenes sansemotoriske udvikling, og særlig træning med de børn, der har udfordringer samt generel træning gennem leg med alle. Bevægelse er en del af vores hverdag og vores legeplads er indrettet, så børnene udfordres motorisk og sansemotorisk.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Målet er, at barnet skal have god kontakt og god kontrol med sin krop. Sansemotorikken skal være velstimuleret, så børnene kan holde ud at være i sig selv, også når de skal sidde stille. Børnene skal opleve glæden ved og mulighederne for bevægelse. De skal opdage deres krops potentiale, hvorved de tør prøve sig selv mere af.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Bedre motorisk kontrol og velvære.
2. Tegn: Indre ro.
3. Tegn: Selvhjulpenhed
4. Tegn: Bedre til at sidde stille
5. Tegn: Større selvværd og selvtillid
6. Tegn: Mere mod til at kaste sig ud i ukendte ting
7. Tegn: Kan mærke og sætte ord på følelser og fornemmelser og krop.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Screening af børnenes sansemotoriske udvikling ved start og fortløbende
2. Tiltag: Sansetræning i sal og på legeplads, der styrker den kinæstetiske og vestibulære sans
3. Tiltag: Yoga
4. Tiltag: Ture med motoriske udfordringer
5. Tiltag: OL
6. Tiltag: Sanseuger
7. Tiltag: Bare tæer og strømper indenfor, så man bedre kan mærke jorden under sig.

8. Tiltag: Lege der drejer sig om taktilsansen.

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med natur og naturfænomener angivet:

Børnene skal styrkes i deres kendskab til natur og naturfænomener, og deres lyst til at bruge og være i naturen.

Naturen skal være en naturlig del af hverdagens aktiviteter, og skal bruges både i det sproglige, kropslige, sociale arbejde, og til at styrke barnets alsidige personlige udvikling.

Vi har mange motorisk urolige børn pt. og har erfaret, at rige naturoplevelser og bevægelse i naturen giver både kropslig og mental ro.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene skal vide basale ting om naturen og sammenhængen mellem menneskers ageren i naturen og naturens tilstand.

Børnene skal glædes ved naturen og opleve, at naturen både kan bruges til bevægelse samt fordybelse og mental ro.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene skal vide noget om naturen, f.eks årstidernes skiften. Dyr i danmark ect.
2. Tegn: Børnene skal udvise hensyn til naturen og ikke smide affald.
3. Tegn: Børnene skal føle sig som en del af naturen, og ikke være usikker på sin færden i naturen.
4. Tegn: Naturen skal være en naturlig del af børnenes liv.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Vi skal have miljøuge med fokus på skrald og at smide affald i naturen.
2. Tiltag: Vi skal have en skovuge, hvor børnene får brugt deres krop i skoven og finder ud af, hvad mennesker kan bruge naturen til.
3. Tiltag: I skovugen skal børnene lære om dyr i den danske natur og årstidernes skiften.
4. Tiltag: Vi skal have en stranduge, hvor børnene skal introduceres for havet og dets økosystem.
5. Tiltag: Vi skal arbejde med sand og vand og, hvad man kan skabe af det.
6. Tiltag: Vi laver en skraldeudstilling med det skrald, der findes i skraldeugen.
7. Tiltag: Børnenes tanker og ord om naturen og forurening skal samles som børnecitater.

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Vi ønsker gennem en legende og kreativ tilgang at introducere børnene for de mangfoldige kulturelle muligheder der er .

Vi vil arbejde kreativt, bla med de danske traditioner og højtider, men også med basal viden om traditioner og forskelle i kulturer rundt om i verden, men også om de forskelle der er mellem ung og gammel, byen og landet ect.

Vi mener at det er vigtigt, at børnene har en viden om, hvorfor vi i Danmark har de traditioner vi har.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene skal have en grundlæggende viden om traditioner.

Vi vil arbejde med forskellige materialer og udtryksformer for at vise børnene, at kreativitet og kunst har mange muligheder. Vi vil bruge maling, papmache, trylledej, madlavning, musik, bøger og historier. Kreative aktiviteter bliver en samværsform, hvor børn og voksne lærer hinanden at kende på nye måder.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Flere børn der tegner, klipper og limer af eget initiativ.
2. Tegn: At børnene udviser forståelse for og indsigt i forskellige kulturelle forskelle
3. Tegn: Børnene glædes ved kunst, kultur og kreativitet
4. Tegn: Børnenes kognitive udvikling og finmotorik udvikles.
5. Tegn: Musik og børnesange bliver den første kommunikation mellem børn med forskellige sprog.
6. Tegn: Børnene deltager aktivt i de kulturelle aktiviteter og er fortrolige med de faste aktiviteter, bla tegning, maling, klippe, lave mad, synge og lege sanglege.
7. Tegn: At børnene bringer det de lærer, ind i deres lege på eget initiativ.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Traditioner og højtider vil blive taget op og introduceret for børnene.
2. Tiltag: Vi har valgt at bruge en to måneders periode, hvor vi fordyber os i de kulturelle udtryksformer kreativt, musisks og med vidensdeling.
3. Tiltag: Vi har fokus på, at materialer skal være tilgængelige for børnene så de kan skabe deres egne udtryk.
4. Tiltag: Vi vil samarbejde med andre institutioner og foreninger for at berige børnene med andre perspektiver af livet. Bla plejehjem

5. Tiltag: Personalet skal tilegne sig viden om de forskellige traditioner og andre emner vi vælger.
6. Tiltag: Vi vil arbejde med mad som socialt og kulturelt bindeled mellem mennesker.
7. Tiltag: Vi arbejder med musik som det kommunikative potentiale det har blandt børn med forskellig etnicitet
8. Tiltag: Arbejder med billeder til musik, samt introducere børnene for musik fra andre kulturer.

Illustration 5

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Vi foretager børnemiljø vurderinger, og inddrager resultaterne fra disse i planlægningen af vores arbejde med de sociale kompetencer og personlig alsidig udvikling.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Vores børnemiljøvurdering har vist, at nogle børn af og til føler sig drillet.

Vi har derfor som målsætning, at alle børn skal have en ven og, at de voksne arbejder på og blander sig i børnenes relationer og venskaber.

Vi bruger især Børns Vilkår materialer fra Mobbe-kufferten som udgangspunkt for snakke og forløb med børnene, samt refererer jævnlig til pricipperne fra kufferten, når vi hjælper børnene med konflikter i dagligdagen.

6 AFSLUTNING

Det næste skridt i vores arbejde med læreplaner vil være at lave et årshjul, hvor vi deler året op i 6 dele, hvor hver del tager afsæt i en af læreplanstemaerne.

Hver del vil vare ca 2 måneder og vil blive delt op i mindre dele, hvor pædagoger og børn fordyber sig i temaer og emner, der hæfter sig op på det gældende læreplanstema.

Efter hver to måneders periode vil vi evaluere processen, hvilke tegn vi ser, om vores mål er nået, samt hvilke justeringer der eventuel skal være.

Vi vil invitere forældrene til at komme en eftermiddag, så de kan se på og høre om, hvad der er arbejdet med, hvordan og, hvad børnene har fået ud af det.

Vi vil dokumenter vores arbejde ved hjælp af video og billeder, samt beskrivelser og fortællinger.

Desuden vil vi, der hvor det er relevant, lave udstillinger af børnenes værker, oplevelser, indsamlede oplevelser mm..

Da vi i øjeblikket har særligt fokus på De Pædagogiske Rutiner, vil vi de næste 2 år (2017-2019) have et særligt fokusområde, der omhandler, hvordan vi får inkorporeret De 6 Læreplanstemaer i arbejdet med De Pædagogiske Rutiner.

Målet er, at de 6 Læreplanstemaer bliver en naturlig del i arbejdet med at højne fagligheden omkring De Pædagogiske Rutiner.

Tegn: Personalet er opmærksomme på, hvornår læreplanerne er i spil, i De Pædagogiske Rutiner. F.eks. ved, at der arbejdes med sprogstimulering i rutinerne. At der tænkes i Kultur og Kulturfænomener under frokost i forbindelse med traditioner mm.. At den Alsidige Personlige udvikling sættes i spil, når børnene delagtiggøres i rutinerne. At børnenes Sociale Kompetencer udvikles når de eks. venter på hinanden, drager omsorg og hjælper hinanden eks. i garderoben. At Natur og Naturfænomener eks. er en del i de snakke man har med børnene når de skal på legepladsen, eller på tur.

Via vores årshjul og opdelingen af de 6 Læreplanstemaer, vil vi ved planlægningen og evalueringen af, hvert projekt og læreplanstema inddrage de Pædagogiske Rutiner, og sammen blive klogere på i, hvilke Pædagogiske Rutiner vi arbejder med De 6 Læreplanstemaer og, hvor vi skal blive bedre til at inddrage læreplanstemaerne.

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteraktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**